

Türk Tabipleri Birliği

Turkish Medical Association

7099/2024

23.12.2024

RADYO VE TELEVİZYON ÜST KURULU BAŞKANLIĞINA

Konu: Kanal D kanalında yayınlanan Neler Oluyor Hayatta programı hk.

Kanal D logosuyla yayın yapan televizyon kanalında 15.11.2024 günü yayınlanan Neler Oluyor Hayatta isimli programda¹ 6112 sayılı Radyo ve Televizyonların Kuruluş ve Yayın Hizmetleri Hakkında Kanununun 8. maddesinin 1. fıkrasının I bendi ihlal edilmiştir.(Ek-1)

İlgili programda Prof. Dr. Canan Karatay konuk edilmiş ve halk sağlığı sorunu niteliği taşıyan birçok konu hakkında açıklama yapmıştır. Bu açıklamalar ise “ezber bozacak açıklamalar” başlığı altında kamuoyuna sunulmuştur.

Prof. Dr. Canan Karatay programdaki açıklamalarında; “meme kanserinin sebebi mamografi çetesidir.”, “mamografi çok tehlikeli bir şey.” demiş ve HPV aşısına ilişkin kendine yöneltilen HPV aşısı yaptırmayın diyorsunuz yani sorusuna ise “sakın, sakın” diye yanıt vermiş, HPV aşısının herhangi bir faydasının olmadığına dair ifadelerde ve “bu ülke sünnet ülkesidir, sünnetli ülkelerde HPV olmaz” beyanında bulunmuştur. Ayrıca hamilelikte şeker yüklemesi yapılmaması konusundaki beyanlarını yineleyerek, zararlı olduğunu ifade etmiştir. Bunlarla birlikte meme kanserine karşı “sağlıklı Karatay prensiplerini uyguladığı zaman, Karatay prensiplerine göre yaşıandığı zaman nodül yok olacak” diyerek Karatay diyeti uygulanmasını tavsiye etmiştir.

Dr. Canan Karatay’ın meme kanseri, HPV aşısı ve gebelikte şeker yüklemesine ilişkin önleyici-koruyucu sağlık hizmetlerini kötülemesi, zararlı ilan etmesi halk sağlığını tehlikeye atmakta ve genel sağlığı ihlal etmektedir. Bu kapsamda Dr. Canan Karatay’ın değerlendirmelerini inceleyecek olursak:

- *Meme kanserinin erken tespit ile daha iyi bir seyre, iyileşmeye sahip olduğu gerçeği meme kanserinin taramasının temel mantığını oluşturmaktadır. Tarama programları ile erken teşhisin artması ve tedavide ilerlemeler ile 2022’den bu yana tüm Dünya’da meme kanserinden ölümlerde azalma yaşanmıştır.*

Mamografik taramanın temel yararı sadece meme kanserinden ölüm oranlarını düşürmesi değildir. Erken tanı ve tedavi ile morbidite de aynı zamanda düşmektedir. Lokal hastalığı olanlara daha sık sentinel lenf nodu biyopsisi ve daha az aksilla diseksiyonu yapılabilmektedir. Küçük ve daha az ileri kanserler, daha az oranda ve daha az toksik kemoterapi alabilmektedir. Lokal meme kanserinin artan tespit oranları ile daha çok kadın meme koruyucu cerrahi olabilmektedir.

Bununla birlikte mamografinin zaman içerisinde en çok tartışılan yönü radyasyon riskidir. Radyasyonun meme kanserine neden olduğu endişeleri, atom bombasından sağ kalan Japon kadınlarında veya 1940 yılından önce tüberküloz nedeni ile çoklu akciğer floroskopisi yapılan kadınlarda meme kanserinin sık olmasıdır. Ancak bu kadınlarda alınan radyasyon dozu 1-10

¹ <https://www.kanald.com.tr/neler-oluyor-hayatta/bolumler/neler-oluyor-hayatta-15-11-2024>, Son Erişim Tarihi:02.12.2024

Gy arasında olup günümüz mamografiye göre belirgin daha yüksektir. Standart iki plan mamografide alınan doz 2-4 mGy'dir. Bu doz standart bir akciğer grafisine göre 10 kat fazla iken BT incelemesine göre 10-30 kat daha azdır. Mamografi dozu kıtalar arası gidiş-dönüş olarak yapılan bir uçak yolculuğu veya dünya üzerinde 26 gün yaşamaya eş değerdir.²(Ek-2)

Bu sebeple, Dr. Canan Karatay'ın profesör unvanını kullanarak, uzmanlık alanında olmayan bir konuya dair dayanaksız bir şekilde konuşarak, mamografiyi zararlı ve tehlikeli addetmesi; toplumda yeni yeni gelişen meme kanseri farkındalığı ve bilinçlendirilmesi çalışmalarını hiçeıştirmekte, erken tanı ve tedavi imkanını ortadan kaldırmaktadır.

- *Yine HPV'ye bağılı hastalıklar ile mücadele ve korunma için en etkili yol bağıışıklamadır. HPV nedenli kanserler aşıyla önlenebileceken ve HPV aşısının ulusal sağıık sistemi tarafından ücretsiz sunulmasını, temel insan haklarından olan sağıık hakkının gereğı olarak talep ederken Dr. Canan Karatay'ın beyanları HPV aşısına ilişkin toplumda kaygı yaratacak niteliktedir. Dr. Canan Karatay HPV aşılarının işe yaramadığını ifade etse de HPV aşıları dünyada 132 ülkede ruhsat almıştır ve 87 ülkede HPV aşıları ulusal aşı programına alınmıştır ve bu ülkeler pediatrik yaş grubunda çocukları aşılayarak genital siğıil, genital bölgede kansere dönüşebilecek lezyonlar ve rahim ağızı kanseri ile diğıer HPV ilişkili kanserlerin görölme sıklığını azaltmayı hedeflemektedirler ve 10 yılın üzerinde aşılama yapan ülkelerde HPV'ye bağılı tüm preinvaziv ve invaziv lezyonların azaldığı saygın bilimsel dergilerde gösterilmiştir. Aşığı ulusal aşılama programına alan ülkelerde HPV sıklığı %90 azalmıştır. Kadın ve erkeklerdeki siğıiller %90 azalmıştır. Rahim ağızı kanserine dönüşebilecek düşük ve yüksek dereceli servikal preinvaziv lezyonlar %45-85 oranında azalmıştır. Servikal kanserin eliminasyonu için Dünya Sağıık Örgütü 2030 hedeflerinin birinci maddesi dünya genelinde kız çocuklarının %90'ının 15 yaşına gelmeden aşılansıdır.*

Ayrıca Dünyada 700 milyon doz üzerinde HPV aşısı yapılmıştır. ABD ve diğıer ülkelerdeki aşı yan etkilerini takip eden saygın bilimsel kuruluşlar ve FDA , EMA, WHO gibi kuruluşlar diğıer aşılarından farklı bir yan etki profili olmadığını açıklamışlardır Dünya Sağıık Örgütü aşı komitesi HPV aşısının son derece güvenilir bir aşı olduğuna dair rapor yayınlamıştır.

Bununla birlikte sünnetli bireylerde ve toplumlarda HPV enfeksiyonu görölmediğı iddiası da tamamen gerçek dışıdır. Ülkemizde erkeklerin tamamına yakını sünnetli olmasına rağmen hem erkekte hem kadınlarda HPV enfeksiyonu görölmektedir. Bu sebeple Dr. Canan Karatay'ın sünnetli toplumlarda HPV görölmez beyanı da bilimsel olarak yerinde değildir.³ (Ek-3)

- *Dr. Canan Karatay'ın daha önceden de açıklamalarına konu olan gebelerde şeker yükleme testinin ise anne ve bebek sağıığı bakımında zararlı olup olmadığı oldukça tartışılan bir konudur. Ancak gebelikte anne ve bebek sağıığı bakımından istenmeyen en büyük durum, gebelikte şekerdir. Bebek ve anne açısından riskler ortaya çıkmasına sebep veren gebelikte şeker, bu duruma karşı tedbir alınması için, 24-28 haftalık hamileliklerde şeker yükleme testi yapılması gerekir. Bu test, uluslararası kabul görmüş bir testtir ve uygulanan test için verilen 50-75 gram şekerin bebeğı herhangi bir zararı olmaz.⁴*

Bu bilimsel gerçekliklere rağmen herhangi bilimsel literatüre dayanmadan, halk sağıığını tehlikeye atacak, önleyici ve koruyucu sağıık hizmetlerine halkın mesafeli yaklaşmasına sebep olacak açıklamaların profesör unvanıyla dile getirilmesi, yanlış ve çarpıtılmış bilgide ısrarcı olunması ve bunun kamuoyuyla paylaşılması yerinde değildir.

² Türk Radyoloji Derneğı Meme Radyolojisi Eğıitim ve Bilimsel Araştırma Grubunun mamografi ile ilgili 18.12.2024 tarihli görüşü

³ Türk Jinekoloji ve Obstetrik Derneğı bilimsel görüşü

⁴ <https://www.tjod.org/gebelikte-seker-yukleme-testi/>, Son Erişim Tarihi:12.12.2024

Günümüzde egemen hale gelen, bilgiyi değersizleştiren, doğru yanlış ayrımının yapılmasını engelleyen ya da silikleştiren, hakikatin çarpıtılması ile belirsizlik ortamları yaratan iklim/ politikalar/ kurumlar/kişiler halk sağlığını tehlikeye atmaktadır. Hekimlerin ise bilgilendirme yaparken güncel doğrulanmış bilimsel bilgileri, bilim insanı kimliğine uygun olarak dile getirmesi ve uzman olduğu alanlarda bilgi vermesi temel etik anlayışın bir gereğidir. Halk sağlığı konusundaki mesleki görev ve sorumluluk, hekimi bilimsel ve etik olma yükümlülüğü ile sınırlamaktadır.

İfade özgürlüğünün mümkün olan en geniş şekilde korunması gerektiği her zaman Türk Tabipleri Birliği tarafından kabul edilmekte ve savunulmaktadır. Ancak temel bir hak olmakla birlikte ifade özgürlüğü sınırsız bir hak değildir. Sağlık hakkı adına; ifade özgürlüğünün sınırlarını bireyin ve toplumun sağlığının korunması oluşturmaktadır. Nitekim Avrupa İnsan Hakları Sözleşmesi'nin (AİHS) ifade özgürlüğünü düzenleyen 10. Maddesinde ve Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi (AİHM) kararlarında da belirtildiği gibi halk sağlığının korunması, orantılı ve zaruri olduğu ölçüde ifade özgürlüğünün müdahale alanını daraltabilmektedir. Yani sağlık hakkı, ifade özgürlüğünün kendisine zarar verebileceği bir müdahaleye yer bırakmayan en temel haklardandır.

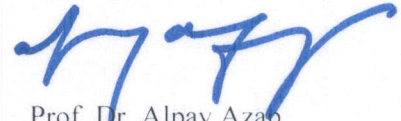
Sağlık alanına ilişkin açıklama yapan kişinin hekim olması, bu tanınırlığı ile bilim insanı vasfını kullanarak güven duygusu yaratıp açıklama ve yönlendirme yapması; o konuda yeterli bilgi sahibi olmayan bireylerin istismarı ve sonuç olarak da toplum sağlığının olumsuz yönde etkilenmesi sonucunu doğurmaktadır.

En temel ilkesi “önce zarar verme” olan ve “hastalık yoktur hasta vardır” kabulü ile belirlenen hekimlik meslek ilkeleri, tüm hekimler için her mecrada bağlayıcıdır. Bu nedenle genel geçer, kişiye özgülenmemiş, bilimsel araştırma ve yayın ilkelerine uygun olmayan beyanlar ifade özgürlüğünün korunması kapsamı dışına çıkar ve birey-toplum sağlığı ve yaşam ile doğrudan ilişkili bu alanda, “bilimsel olma” özelliğini kazanamamış veya yitirmiş açıklamaların basın yoluyla kendine yer bulması ise kabul edilebilir değildir.

Tüm bunların yanında Dr. Canan Karatay; “sağlıklı Karatay prensiplerini uyguladığı zaman, Karatay prensiplerine göre yaşandığı zaman nodül yok olacak” diyerek Karatay diyeti uygulanmasını tavsiye ederek reklam yapmıştır.

Bu sebeplerle, içtihatlar ve Kurul kararlarınız birlikte değerlendirildiğinde şikayet konusu yayının genel sağlığı tehlikeye attığı ve gizli ticari iletişimin kullanıldığı açık olup şikâyete konu programda Kanun ile belirlenen yayıncılık ilkesi ihlal edildiğinden ihlale konu programa idari yaptırım uygulanmasını talep ederiz.

Saygılarımızla,

Prof. Dr. Alpay Azap
TTB Merkez Konseyi
Başkanı